

Všechny uvedené výhrady vůči poslední knize Josefa Žemličky jsou především koncepčního rázu a jako takové nesnižují význam, jež její vydání za současného stavu poznání na poli středoevropských dějin 13. století bezpochyby má. *Přemysl* v rovině faktografické sice zásadním směrem neposouvá naše poznání – to ostatně bez nalezení nových pramenných svědectví není vzhledem k preciznímu přístupu Václava Novotného a Josefa Šusty snad ani možné. Je však knihou, která shrnuje bez zásadních faktografických chyb období života Přemysla Otakara II., a jakkoli nelze Žemličkův počin označit za biografii panovníka, přináší jeho text po několika desítek let dlouhé odmlce zhodnocení osoby a činů zlatého a železného krále. Jako taková představuje recenzovaná kniha výrazný počin, který má své místo jak v kontextu celého autorova díla, tak v kontextu výkladového rámce (kanonizovaného naposledy vydáním již zmíněných *Přemyslovců*), jehož prostřednictvím jsou dějiny přemyslovských Čech v současné době přes sílicí kritické hlasy nahlíženy, vydávány, čteny a snad i chápány. Je zřejmé, že na inovativní tematizaci biografického zpracování Otakarovy osobnosti či komplexního pojetí doby, v níž žil, tematizaci, která by opustila Žemličkou přijatý výkladový model státnosti, bude třeba čekat do doby změny výkladového rámce samotného. Je však otázkou, zda o takovou proměnu česká medievistika raného a vrcholného středověku vůbec stojí, zda je ochotna překročit horizont, jímž se obemknula, horizont, v rámci kterého je svět Přemysla Otakara II. a posledních Přemyslovců již jednou pro vždy rozluštěným rébusem.

ROBERT ANTONÍN

Alttschechische Liebeslyrik: Texte, Übersetzungen und Kommentar,
hrsg. von Sylvie STANOVSKÁ und Manfred KERN, Praesens, Wien 2010

XXXIV + 240 s., ISBN 978-3-7069-0404-9

Dávno ohlašovaná, a tedy i dlouho očekávaná kniha Sylvie Stanovské a Manfreda Kerna si zaslouží pozornost hned ze dvou důvodů. Koncepti se liší od všech dosavadních antologií a edic, které byly staročeské (tedy české středověké) lyrice věnovány, a síly zde spojili – překvapivě – dva germanisté. Oba autoři se tématu středověké milostné poezie systematicky věnují řadu let, přičemž zájem Stanovské zde dospívá k žádané syntéze. Nedávno jmenovaná docentka Masarykovy univerzity v Brně (obor germánské literatury) publikovala od roku 1993 zhruba desítku studií o české lyrické produkci 14. a 15. století s milostnou tematikou; pro oceňovanou antologii německojazyčné poezie v českých zemích za posledních Přemyslovců *Moravo, Čechy, radujte se!* (Praha 1998) zpracovala oddíl o německé milostné lyrice na dvoře krále Václava II. (část zde publikovaných textů také přeložila) a připravila rovněž antologii německé dvorské lyriky 12.–14. století *Již v mém srdci vstává den* (Praha 2009). Manfred Kern, univerzitní profesor staršího německého jazyka

a literatury na univerzitě v Salcburku, se zabývá v rámci germanistiky mimo jiné vrcholně a pozdně středověkou lyrickou i epickou poezií.

Recenzovaná kniha je tematicky komponovanou edicí staročeských lyrických textů, opatřenou krátkou úvodní studií (společným dílem obou autorů) a podrobným komentářem k jednotlivým skladbám. Komentář představuje téměř třetinu knihy, její nejpůvodnější a nejpropracovanější část, v níž se autorství Stanovské či Kerna pečlivě odlišuje (za příslušným úsekem je uvedeno jméno autora). Komentář se skládá vždy ze čtyř částí a přináší sub a) informaci o dochování básnické skladby, sub b) údaje o její formální stavbě, sub c) jazykové či věcné vysvětlivky a sub d) poznámky k interpretaci textu, ozřejmující žánrovou příslušnost skladby a zasazující ji do určujícího širšího kontextu středověké milostné či světské lyriky (vesměs německé, výjimečně italské či středolatinšské slovesné tradice). Interpretační oddíl komentáře (d) usiluje o rozkrytí smyslu každé skladby, logicky proto vychází z dobrého věcného porozumění textu.

Vlastní textové či ediční jádro knihy připravila S. Stanovská a má následující podobu: Staročeskou básnickou skladbu doplňuje paralelně na protější straně německý prozaický překlad. Ten je interpretací; nakolik jsem srovnával, jde o tlumočení zdařilé a přesné.¹ Komentář přináší v oddíle jazykových a věcných vysvětlivek také překladatelské poznámky, upozorňující na nejednoznačně či obtížně interpretovatelná místa výchozího textu a jejich překladové řešení. Knihu doplňuje bibliografický soupis, postihující jak edice českých a německých textů, tak sekundární literaturu včetně relevantních slovníků, soupisů rukopisných fondů a webových zdrojů.² Na konec je zařazeno jedenáct vyobrazení se záznamy staročeských milostnělyrických skladeb, vzatých hlavně z tzv. *Výšebrodského zpěvníku*, jehož edici připravil v roce 1984 Hans Rothe, a z neméně slavných rukopisných sborníků Oldřicha Kříže z Telče.

Cílem výkladových partií sledované publikace je především zhodnotit staročeské skladby v kontextu vrcholně a pozdně středověké německé lyriky. Úvodní stať se zaměřuje na tradici středověké evropské milostné lyriky ve vernakulárních jazycích. Zhuštěný, ale přehledný a vcelku vyvážený výklad ji představuje známým způsobem jako sociokulturní fenomén, který sloužil nositelům této tradice (šlechtě) k posílení identity a reprezentaci. Autoři pak věnují největší pozornost německému minnesangu; podrobněji pojednávají německou pozdně středověkou milostnou lyrickou produkci (přibližně od začátku 15. století). Tato část výkladu Stanovské a Kerna

1) O jednotlivostech by bylo pochopitelně možné diskutovat, např. *offen* na s. 46 za staročeské *cele* je v kontextu daného místa i milostné verbální konvence nepřesné, výraz zde znamená „podle pravdy“.

2) Autorům wypadl ze seznamu slovníků *Staročeský slovník* (evidovány jsou pouze dva svazky připravené Janem Gebauerem a vydané na začátku 20. století), případně odkaz na *Vokabulář webový*. Vzhledem k tomu, že cílové publikum recenzované knihy je německé, měli autoři u bibliografické citace dějin středolatinšské bohemikální literatury Jany Nechutové zmínit německojazyčnou verzi z roku 2007 a zařadit do výčtu edic přinášejících staročeské milostnělyrické texty pečlivě připravenou antologii Heinricha KUNSTMANNNA, *Denkmäler der altschechischen Literatur von ihren Anfängen bis zur Hussitenbewegung*, Berlin 1955. Překvapuje dále, že v Soupisu literatury sice najdeme recenzi Lehárovy *České středověké lyriky* z pera S. Stanovské, ale chybí Lehárova odpověď (Listy filologické 117, 1994, s. 103–105), která většinu autorčiných tvrzení přesvědčivě vyvrátila.

(s. XVII–XIX) je pro jejich pojetí české slovesné tvorby nejdůležitější: Autoři konstatují, že staročeská milostná lyrika, pozdní větev středověké světské lyriky, má nejbliž k německé milostné poezii 14. a 15. století, která vykazuje jak vazby k tradiční kurtoazní topice klasického minnesangu, tak je už určována novými motivy podávanými v jiné ideové a umělecké perspektivě. Tuto proměnu nahlížejí oba badatelé v širší optice proměny společnosti a kladou si otázku po uměleckém hodnocení těchto textů (českých i německých) v literárněvědné reflexi a po jeho koncepčním rámci. To, že pro typologické srovnání středověké české milostné poezie s německou přichází v úvahu pozdně středověká německá milostná lyrika, konstatoval opakovaně P. Trost a přijal i diferencovaněji vložil – v hypotetické rekonstrukci literárního vývoje – J. Lehár.³ Stanovská s Kernem tento postulát kriticky ověřují a revidují (srov. s. XIX a XXV).

Úvodní studii doplňuje nutně zkratkovitý výklad o literární kultuře Moravy a Čech ve vrcholném a pozdním středověku, účelně zapojující vývoj české slovesné kultury do širšího rámce vícejazyčného literárního života na daném území a určujících kulturních kontaktů.⁴ Následně krátké pojednání, soustředěné už primárně k staročeské milostné lyrice, nepřináší celkem nic nového vyjma práce s jemnější typologií této slovesné tvorby; otázka sociálního pozadí a stavovské příslušnosti anonymních českých autorů opakuje závěry starší literatury.⁵ Navazující výklad o rukopisném dochování textů, doplněný výčtem rukopisů, zůstává spíše u formulace známých problémů, než aby se je pokusil alespoň v náznacích řešit – tato nechut se pak odráží i v textologickém přístupu editorů ke slovesnému materiálu, který se rozhodli předložit čtenáři. Stručná zmínka o metrice staročeských lyrických textů a poznámka o uspořádání recenzovaného svazku celý úvod uzavírají.

Výrazné a cenné novum předložené práce je tematické rozčlenění staročeských milostnělyrických skladeb, užitě rovněž v ediční části.⁶ Zastoupeny jsou následující žánry či diskurzy milostné lyriky: I. *Liebesklage* (milostný nářek), II. *Altersklage* (nářek na stáří), III. *Liebesklage und Liebeslehre* (milostný nářek a naučení o lásce), IV. *Preislied* (píseň o chvále paní), V. *Preislied an den Geliebten* (píseň o chvále milého), VI. *Tagelied* (svítáníčko), VII. *Minneleich* (milostný lejch) a VIII. *Liebesbrief* (milostný list). Následuje oddíl IX (*Verschiedenes*), sdružující tematicky i tvarově různorodé skladby (někdy obscénně erotického ražení), a celek uzavírá oddíl X, prezentující gnómičké skladby (*Gnomen*). Představené užší typologické členění množiny textů pak umožňuje detailnější analýzu jednotlivých textů na pozadí příslušné slovesné typové tradice. Tuto analýzu podává Komentář. Nejčastěji jde o shledávání

3) *Česká středověká lyrika*, ed. Jan LEHÁR, Praha 1990, s. 88–98, 114–115.

4) Do formulací se vloudilo několik nepřesností: Označit píseň *Hospodine, pomiluj ny*, složenou ve druhé polovině 10. století v české církevní slovanštině, za staročeskou skladbu 12.–13. století, je chybné. Podobně zavádějící je zmínka o staročeském *Ráji duše* jako památce reprezentující počínající českou duchovní prózu (s. XX–XXI). Staročeského *Tkadlečka* označil deminutivní formou slova „tkadlec“ už Dobrovský, ne až jeho první editor Hanka, jak autoři tvrdí (s. XXV, pozn. 15; upozorňují poněkud hnidopišsky na tuto drobnou, leč nepřesnou simplifikaci jen proto, že se objevuje v pracích Stanovské opakovaně).

5) K pozn. č. 18 na s. XXVI: opomenuto nemělo předně zůstat jméno J. Feifalika.

6) Stanovská je představila už dříve v samostatně publikovaných statích.

textových paralel mezi skladbami německými a českými.⁷ Paralely nejsou shromažďovány samoučelně a mechanicky, ale ve snaze prohloubit či zpřesnit výklad rozebíraného staročeského textu. Zde také přináší Stanovská s Kernem řadu nových interpretací jednotlivých míst textu, vysoce pravděpodobných, kombinují-li kriticky dosavadní zjištění sekundární literatury s poznatky vyvozenými ze shromážděných textových paralel a nového typologického určení skladeb,⁸ ale méně věrohodných, pokud takovou komplexnější oporu postrádají.⁹ Vedle slovních paralel německo-českých soustřeďují Stanovská s Kernem pozornost také k textovým vazbám uvnitř korpusu českých skladeb – zde mohli autoři průkazný materiál výrazně rozšířit, kdyby se lépe rozhlédli po pramenné základně české středověké milostné lyriky. Velmi nosná, i když zdaleka ne vyčerpávající je interpretace sexuální metaforiky v některých skladbách oddílů IX a X, pro niž položil dobré základy již J. Lehár.¹⁰ Autoři zde vedle vlastních původních postřehů využili i skvělého vademeca erotické metaforiky pozdně středověké německé lyriky od Gaby Herchert,¹¹ a nezůstali tak jen u analogií s mladší folklórní poezií, o něž především opřeli své výklady Jakobson a Lehár.

Soubor staročeských lyrických textů edičně představený Stanovskou a Kernem neznamená heuristický přínos. Autoři převzali známý korpus skladeb, zprostředkovaný nejúplněji Lehárem.¹² Nepracují však ani se všemi texty, které Lehár shromáždil, ani se nepokoušejí revidovat jeho vždy explicitně zdůvodněné rozhodnutí určité texty do antologie nezařadit. Vzhledem k těmto faktům působí úvodní tvrzení (s. V), že kniha podává všechny dosud známé české skladby milostné lyriky 14. a 15. století, velmi nadsazeně. Z textů, které Lehár nepublikoval ani nezmínil, lze upozornit např. na obscénní čtyřveršovou hříčku, poprvé uvedenou J. Truhlářem¹³ a dále rezonující v českém bádání (Jakobson, Vilikovský). Problematické je v oddíle gnóm otištěné několika textů, které tematicky jednoznačně nezapadají do rámce milostné lyriky (č. 40, 41, 52, 56).

7) Kdo z bohemistů zná v takové šíři textový korpus německé středověké milostné lyriky?! (Úryvky jsou také důsledně převedeny do nové němčiny.)

8) Příkladů je mnoho (skladby pojmenovávám tradičně podle incipitů): Stačí zmínit rozbor barevné symboliky ve známé skladbě *Barvy všecky, závěrečné verše skladby Noci milá*, výklad klíčové metafory ve slavné písni *Otep myrry* či text *Láska s věrú i se vsí ctností*.

9) Tak je např. málo průkazné opírat výklad o ryze světském smyslu skladby *Tvorče milý* o to, že je zapsána v rukopise v sousedství prokazatelně světské písně (s. 157), zvláště jde-li o zápis na přideštit, nebo v téže skladbě slovo „panna“ ve verších „Z nebes mi jest odušila / panna v anjelské tváři“ chápat nikoli jako označení Panny Marie, ale zcela obecně jen proto, že je v rukopise napsáno s počátečním malým písmenem (s. 154, cituji přepis editorů). Na vratkých nohou místy stojí komentář ke skladbě *Stratilat' jsem milého* (s. 202–203) nebo interpretace problematického textu *Šla dva tovařiše* (s. 189–190).

10) V návaznosti na R. Jakobsona.

11) Gaby HERCHERT, „*Acker mir mein bestes Feld*“. *Untersuchungen zu erotischen Liederbuchliedern des späten Mittelalters*, Münster – New York 1996 (= Internationale Hochschulschriften 201).

12) *Česká středověká lyrika*, ed. J. LEHÁR. Navíc uvádějí pouze kratičký text (náčrt, lusos calami, či fragment rozsáhlejší písně, jak by si přáli – srov. s. 215, č. 69), který už dříve publikovali F. L. Čelakovský, J. Feifalik, I. J. Hanuš a naposledy nejpřesněji F. Ryšánek (*Tomáš ze Štítného, Sborník Vyšehradský 1*, ed. František RYŠÁNEK, Praha 1960, s. 79; otisk V. Černého pomímám – je podle Feifalika). Upozorňuji jen, že Stanovská s Kernem text přepisují chybně, také členění do veršů je ryzí dohad.

13) *Catalogus codicum manu scriptorum latinorum qui in c. r. bibliotheca publica atque universitatis Pragensis asservantur 2*, ed. Josef TRUHLÁŘ, Praha 1906, s. 154, č. 2051.

Pro edičně technickou stránku volí autoři následující postup (příčemž vlastní ediční příprava textů je dílem Stanovské): Přebírají vždy čtení některé konkrétní předchozí edice (Lehára¹⁴ či Kopeckého¹⁵ – jen výjimečně jejich čtení kombinují¹⁶), toto znění konfrontují s rukopisem, resp. není-li rukopis dostupný (je nedohledatelný),¹⁷ alespoň s existujícím diplomatickým přepisem či fotografií. Stanovská s Kernem neprovádějí – do jisté míry z logiky věci, neboť čtení přebírají – kritiku textu ve vlastním slova smyslu, jejich edice neobsahuje textověkritické poznámky, které by dokumentovaly práci editora a způsob ediční přípravy. Pro ty je třeba sáhnout k příslušným edicím Kopeckého a Lehára. Fakt, že se Stanovská s Kernem opírají ve své edici o transkripci¹⁸ „z druhé ruky“, nelze oběma autorům germanistům při vědomí jejich odborné specializace vyčítat. Koneckonců jejich přístup není mechanický, ale kritický, vlastní čtení, odlišné od zvoleného výchozího znění či přepisu (tedy Lehára nebo Kopeckého) vyznačují v komentáři. Odchylky se nejčastěji týkají sylabického rozměru veršů, transkripce a pořadí strof.¹⁹ I přes tuto zdánlivou korektnost má zvolený základní přístup editorů svá úskalí. Ne vždy totiž zdůvodňují svá řešení a neprovádějí důsledně kritiku pramene (neptají se po jeho povaze a textové hodnotě).

Není zcela jasné, proč se Stanovská s Kernem uchylují jednou k transkripci Kopeckého a jindy k přepisu Lehárovu.²⁰ Editoři v zásadě upřednostňují čtení Kopeckého, a nemá-li text Kopecký, sáhnou po Lehárovi; pravděpodobně jim konvenoval Kopeckého editorský přístup.²¹ Kopecký se ve své edici drží těsněji rukopisného znění – oproti Lehárovi méně rekonstruuje, což je dáno povahou jeho edice (jde v zásadě o edici rukopisu, zprostředkující podobu textů z doby zápisu, ne o reprezentativní soubor textů z řady různých rukopisů a dob, jako tomu je u Lehára).

Právě proto, že Kopecký s Lehárem volili odlišný editorský přístup a i v detailech odlišný způsob transkripce textu, svedlo Stanovskou a Kerna střídání výchozího přepisu do pasti: Totéž slovo, týž jazykový jev přepisují rozdílně. Jedním z takových případů je slovo *sluha*, jednou psáno *slúha* (s. 38, 92, 94, 102), jindy *sluha* (s. 20, 46, 52, 124) vesměs podle vzorové edice, ale někdy i proti ní (s. 90); jednou se rukopisné *nezczafnemat* přepisuje *neščastněmut* (s. 6; dle Lehára), jindy pak *zczeftie* jako

14) *Česká středověká lyrika*.

15) *Zbav mě mé tesknosti*, ed. Milan KOPECKÝ, Brno 1983.

16) V případě skladby *Přečekaje všě zlé stráže*.

17) Týká se to podle autorů tří textů; ve skutečnosti však pouze dvou, neboť drkolenský zlomek již není neznámý, jak o tom poprvé nepřímo informoval Jaroslav Kolár v *Divadelní revue* 3, 1992, č. 3, s. 39.

18) Přepisu textu do moderního pravopisu při snaze zachovat předpokládanou zvukovou podobu textu.

19) Ponechávají tedy např. i výraznější kolísání sylabického schématu veršů, jak je přináší textový pramen, a vyznačují na příslušných místech přímo v editovaném textu značky pro versus a repetitio, jak jdou v rukopise, přestože se někdy jedná o jejich spíše nahodilý zápis.

20) Lehárova zásadní edice obsahuje všechny české lyrické texty, které dříve otiskl Kopecký.

21) Recenzovaná kniha je také připsána památce tohoto významného brněnského literárního historika, badatele na poli starší české literatury a editora českých středověkých, renesančních, barokních i mladších literárních děl.

sčestie (s. 16) a *przienezcziasna* jako *přenesčastná* (s. 126, č. 39; obé dle Kopeckého). V knize určené primárně pro zahraniční badatele a studenty by bylo dobré přepis v daných případech sjednotit: jde o zavádějící nepozornost.

U textů gnómických není uvedeno, opírá-li se publikované čtení o Lehárovu či Kopeckého transkripci, ale ze srovnání vyplývá, že Stanovská s Kernem sledují edici Kopeckého, a přejímají Kopeckého čtení i s chybami.²² Právě v množině gnómických textů, které zde jsou poměrně skoupě komentovány, textověkritické poznámky obzvláště postrádám. Editoři se uchylují ke konjekturám (hypotetickým opravám znění rukopisu, např. u č. 1 a 40), ale právě tím, že neuvádějí textověkritické poznámky, nedávají čtenáři možnost kontroly a znedůvěřhodňují svůj editorský postup. U oddílu gnóm autoři také rezignovali na zachycení textového pohybu editovaných skladeb; neuvádějí variantní znění (znění dalšího textového pramene), jen je evidují, přestože variabilita je pro tyto drobné slovesné útvary, ať už primárně či sekundárně orální, příznačná, ba textově konstitutivní. Variantní čtení s sebou někdy přináší zpřesnění smyslu: Tak další textový pramen čísla 11 zesiluje obscenně erotické vyznění veršů: *Panno milá, tvé milosti / k utěšení a k libosti: / Předíž zdráva i vesela, / jak by sama chtěla, / buď to tlustě, nebo tence, / nehleď přes ukéncě.*²³ V případě této skladby je vůbec otázka, zda ji publikovat mezi gnómickými texty, zda ji nepřičítat k oddílu IX – specifickou sémantizovanou formou (novoroční přání) se odlišuje od jednoduchých okolních skladeb.

Je-li skladba – vyjma právě zmíněných gnóm – dochována ve více zápisech (týká se to jen menšiny textů: č. IV.1, VI.2, VII.1), otiskli editoři obě znění, s výjimkou č. VII.1, slavné tzv. *Závišovy písně*, kde se spokojili s otištěním různočtení (textových variant z jiných textových pramenů). U různočtení nezohlednili grafické a většinou ani hláskoslovné varianty, avšak rovněž změny slovosledu či přeskupení veršů. I když přijmeme tato kritéria (která si ale musíme sami odvodit z textu, editoři je zmiňují jen neúplně), rozhodně nejsou uplatněná důsledně. Textověkritické představení této, po poetické stránce vysoce ceněné skladby, je nejslabším článkem ediční části knihy.²⁴

Otázka je, zda autoři svým přístupem k vydávání textů neobcházejí složité textologické problémy těchto malých útvarů středověké lyriky, jak je kdysi rozvedl E. Pražák.²⁵ Rozdílné hodnoty zápisů si jsou vědomi (viz např. skladbu VI.1, kterou publikují také v „emendované“ podobě, protože postřehli, že jinak postrádá vnitřní logičnost). Emendace, lépe rekonstrukce, zde spočívá v přehození strof

22) Č. 20: *nechodí* m. *nechodím*, rkp.: *nechodim*; č. 25: *hedvábná* m. *hedbávná*, rkp.: *hedbawna* (stačí pohled na obr. 7 na s. 235). Obecně lze zaznamenat v celé edici přílišnou (snad pietní) důvěru v Kopeckého čtení, a naopak nedůvěru k Lehárovi. To se promítá i do dalších, nečetných chyb v transkripci.

23) Srov. *Tomáš ze Štítného, Sborník Vyšehradský* 1, obr. č. 4 a s. 79. Smysl závěrečného verše však zůstává jak zde, tak ve znění otištěném u Stanovské a Kerna nejasný.

24) Uvedu jen namátkou několik nezaznamenaných různočtení z rkp. O (transkribuji je a odkazuji k číslům strof a veršů výchozího, editovaného textu ze s. 82–86, jehož příslušný slovní úsek, k němuž se varianta vztahuje, uvádím před klamrou): *mé* I,2] *mne* O (sémantická varianta); *život* I,8] *živótek* O (stylistická a sylabická var.); *smutka* I,24] *túhy* (lexikální var.); *nemámť nikdy nižádného* II,22] *nejmámť, smutný, nižádného* O (lexikální i stylistická či poetická var.) atd.

25) Například in: Pavel VAŠÁK a kol., *Textologie. Teorie a ediční praxe*, Praha 1993, s. 205–213.

(v tom následují Stanovská s Kernem Lehára a některé starší editory). Kern se domnívá (s. 183), že porušená textová podoba této skladby v rukopise je výsledkem jejího ústního tradování. Spíše je to však otázka povahy zápisu. Problematiku textové hodnoty záznamu našich skladeb by bylo dobré tematizovat u každé z nich. Od takového posouzení by se potom mělo odvíjet editorské řešení. Kodikologickou a textologickou povahou Křížových rukopisných sborníků, v nichž se zachovala podstatná část nám dnes známých textů české středověké milostné lyriky, se nikdo v tomto ohledu důkladněji nezabýval.

V recenzované knize postrádám seznam skladeb (jejich rejstřík, uspořádaný abecedně podle incipitů), který by umožnil rychlou navigaci a který by měl být u podobných prací standardem. Grafická úprava je poněkud jednotvárná, typograficky nenápaditá. Právě vytčené nedostatky ztěžují čtení a zhoršují orientaci v knize.

Staročeská milostná lyrika patří k nejživějším oblastem naší starší slovesnosti. Kniha Stanovské a Kerna ji zasazuje do evropských literárních souvislostí lépe, konkrétněji a přesvědčivěji, než se to podařilo předchozím badatelům. Práci charakterizuje komparativní náhled problematiky s řadou cenných zjištění a podnětných interpretací, revidujících a doplňujících dosavadní výklady o jednotlivých skladbách. Příznačná je pro ni však také nedostatečná heuristika, problematický textologický přístup a nevyvážená kritická a editorská práce s texty. Právě textová část práce Stanovské a Kerna je nejspornější partií knihy. Starší edice, zejména tu Lehárovu, nám v tomto ohledu nenahradí. Obecně však platí, že každá edice je kompromis a vyhovuje jen určitým potřebám.

JAKUB SICHÁLEK

Antonín KALOUS, *Plenitudo potestatis in partibus? Papežští legáti a nunciové ve střední Evropě na konci středověku (1450–1526)*, Matice moravská, Brno 2010 (= Knižnice Matice moravské 30)

446 s., ISBN 978-80-86488-75-2

Téma dějin papežství v české historiografii není příliš obvyklé a naprostou výjimkou jsou práce, které se tomuto tématu věnují na úrovni původních studií. Naše historiky většinou zajímá papežství a papežská kurie jen tehdy, pokud má nějaký vliv na vývoj v našich zemích, a je to naprosto přirozené. O to záslužněji se jeví počín olomouckého historika Antonína Kalouse, který se s vervou pustil do zpracování velmi obtížného tématu papežské diplomacie druhé poloviny 15. a počátku 16. století, tedy v období podzimu středověku a počátků novověku. Kniha představuje výsledek dosavadního badatelského úsilí autora, který využil pramenného materiálu i rešerší literatury shromážděných během dlouhého a pečlivého výzkumu týkajícího se Matyáše Korvína a zhodnotil jej z jiného hlediska.